

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות עומקא דדינא

חלק ב' - אופנים שאין
בהם אונאה

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY



FRANKEL RUBIN KLEIN, ATTORNEYS AT LAW
MAYER S. KLEIN, MANAGING PARTNER

בעז"ה, SOLVING SERIOUS BUSINESS PROBLEMS.



IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM



Prepared by Rav Yosef Greenwald

Dayan at the Bais HaVaad and Rav at Khal Dexter Park

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of  **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS



Business
Halacha
Services



Bais Din
& Dispute
Resolution



Zichron
Gershon Kollel
for Dayanus



Medical
Halacha
Center



Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative



Halachic Awareness
& Education

תוכן הענינים

חלק א' – גדרי איסור אונאה

- 8 מקור איסור אונאה •
- 12 שיעורי אונאה וביטול מקח •
- 16 אונאה לכתחילה בפחות משתות •
- 19 קביעות מחירים בשווקים וחנויות •
- 23 אונאת עכו"ם •

חלק ב' – אופנים שאין בהם אונאה

- 28 אונאה בחליפין •
- 29 "לדידי שוה לי" וקציצה ע"י הדחק •
- 31 אונאה בקרקעות •
- 34 אונאה בפועל וקבלן •

חלק ג' – גדרי מקח טעות

- 48 טעות במדה משקל ומנין •
- 52 קלקולים שאפשר לתקן •
- 56 עד מתי יכול לטעון מקח טעות •
- 59 סוגי מקח טעות •
- 61 נתקלקל מקצת המקח •

חלק ד' – נידונים שונים בדין מקח טעות

- 68 ספק מתי נעשה המום •
- 72 נשתמש בהחפץ אחר שמצא מום או הי' יכול להבחינו •
- 76 עשה הלוקח מום קודם שנמצא המקח טעות •
- 77 מכר ע"מ שאין לך עלי טענת מומין •

חלק ה' – אחריות מוכר ולוקח במקום מקח טעות

- 86 נאבדה החפץ והלוקח אינו יכול להחזירו •
- 90 לוקח שהוביל הסחורה למקום אחר ומצא שם מום •
- 95 טעם חיוב הלוקח לשמור הסחורה •
- 99 דמי שכירות על מקח שנתבטלה •

In memory of

HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"l

לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

**ARYEH WEISS
& FAMILY**

לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל,
ברכה לאה בת אריה לייב ע"ה

**MR. HOWARD
ZUCKERMAN Z"l**

ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

**BARRY LEBOVITS
& FAMILY**



the program that is transforming the way from business is conducted

CORE COMPONENTS OF OUR PROGRAM

1



MAREH MEKOMOS BOOKLET

A set of carefully curated source sheets created by expert Dayanim in the field, which enables you to learn the sugya in depth and gain a thorough understanding of the topic and its intricacies.

2



AUDIO BLATT SHIUR

A daily 15-minute audio shiur delivered by a Dayan who serves as your "virtual chavrusa" and walks you through the entire limud for the day, helping to connect it into a cohesive sugya.

3



WEEKLY OVERVIEW VIDEO

At the culmination of each week's learning, an overview/halacha l'maaseh shiur is presented, where the concepts internalized through the week come to life in real-life workplace scenarios.

4



BUSINESS HALACHA DAILY Q&A

Daily 3-5 minute videos that are in sync with the topics of the Yorucha Curriculum, and go through practical questions and answers on the subject at hand.

ATTENTION CHABUROS: Additional zoom Q&A sessions can be arranged | Need help finding a Rosh Chabura? Contact us

Join as an individual, as a community with your shul and chavrusos, or a business!

Receive your content via



WhatsApp



EMAIL



WEBSITE



Listen on
Apple Podcasts



LISTEN ON
Spotify



Listen on
Google Podcasts



732.232.1412



888.485.VAAD(8223) #302



yorucha@baishavaad.org



baishavaad.org/yorucha

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

THE PROHIBITION OF TAKING ADVANTAGE OF SOMEONE:

The source for the prohibition of *onaah* (overcharging) is found in Vayikra (25:14): “*V’chi simcheru memchar l’amisecha oh koneh miyad amisecha al sonu ish es achiv*. And when you make a sale to your fellow Jew or make a purchase from the hand of your fellow Jew, you shall not wrong one another.”

The word *onaah* literally means to hurt someone or to take advantage of somebody. Verbal abuse is also referred to by the same term and called *onaas devarim*. Thus, *onaah* is not actual theft per se; rather, it is a forbidden form of taking advantage of someone by unfair pricing. On the other hand, if a merchant would sell an item and claim it was quality goods, only for the buyer to discover he had purchased a shoddy product, that would be a *mekach ta’os*, which, if done deliberately, falls under the category of actual theft.

THREE POSSIBLE RULINGS:

Since *onaah* is not simple theft, the halachos vary and, depending on the details, the deal may be valid, it may be voided completely, or the buyer may be able to demand a partial refund.

The basic rules are as follows:

1. When the price discrepancy is below a sixth of the fair value, we assume that the customer agreed to pay a somewhat inflated price, and the deal is valid.
2. When the price is the equivalent of a sixth, the wronged party can demand that he be returned the difference in price, although he cannot nullify the deal.
3. If the price discrepancy is more than a sixth, he can demand that the entire sale should be nullified. In such cases, he cannot ask for a partial refund, and his only recourse would be to annul the entire deal.

WHAT DECIDES THE PRICE?

The value of an item can be quite subjective and a number of factors can go into determining a price. The general rule is that we assess an item based on the *mechir shebasuk* (standard price in the marketplace). While there may be a standard market price for many basic staples, the price of other items would vary depending on location, supply and demand and other factors.

TIME LIMITS:

When a deal is a *mekach ta’os*, there is no time limit to how long a buyer has to annul the deal; however, in regards to *onaah*, the buyer must protest within a strict time frame. If he does not, we assume he is ok with the given price and no longer has any recourse.

The general rule is that the buyer has a limit of the amount of time it would take to show the purchase to another merchant selling the same item and get his opinion of whether he was overcharged or not.

WRONG SIZE OR MEASUREMENT:

Just like when there is a discrepancy in quality, the deal is deemed a *mekach ta’os*, so too if there is a discrepancy in size or quantity, the deal is a *mekach ta’os*. For example, if someone ordered 100 yards of fabric and only received 75, it is a *mekach ta’os*. In this case, however, the deal is not nullified completely, as the seller can add the missing fabric to complete the deal.

If someone sells a field that he claims is 100 acres, and, after the purchase, it is discovered to be only 75 acres, this is also a *mekach ta’os* and in this case, the deal is completely nullified, as there is usually no way to add land to a field.

WHICH ITEMS ARE SUBJECT TO THE LAWS OF ONA’AH?

The basic rule of *onaah* applies only to movable items. Real Estate is not subject to the regular rules of *ona’ah*. Likewise, workers who are hired out to work for someone for the day are considered to be “like land” and their salary is not subject to the laws of *onaah*. There is a dispute amongst the Poskim whether the rules of *onaah* apply to a service offered by a service provider.

ONE TRANSGRESSES EVEN WHEN HE CANNOT BE PENALIZED:

While we said that the rules of *onaah* cannot be enforced in regard to land, hired workers and when the price is inflated but below the threshold of a sixth, it does not mean that it is permitted. It is important to point out that the Ramban states that even in such a case, the seller transgresses the prohibition of *lo sonu*. He is still considered to have taken advantage of another, which is a Biblical prohibition, even though the wronged party has no recourse to pursue a claim in *bais din*.



BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Onaah

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

I was at an amusement park with my friend and we passed by a hot dog stand. We ordered hot dogs and then did a double take when we noticed the price at checkout - each hot dog was priced at \$10 a piece! Is the stand owner allowed to hike up the price to such an extent?

2

I need a root canal so I began researching the different options. One dentist in my neighborhood charges \$1,200, while a second charges \$2,000. Are they entitled to charge whatever they decide? There doesn't seem to be a clear market standard for this procedure, although that does seem to be a pretty large difference in pricing...

4


I started selling an item that is very popular in China, but people in the US don't know about it yet, and there is not yet any established market price for this. Can I charge a very high price in comparison to its value in China?

3

My friend was selling his baseball cards and I was interested in buying. He didn't understand the inherent value in those particular cards, so I offered him a really low price and he happily accepted. Is that a problem of Onaah?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post
derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages  732.232.1412

חלק ב' אופנים שאין בהם אונאה

תוכן הענינים

28 אונאה בחליפין
29 "לדידי שוה לי" וקציצה ע"י הדחק
31 אונאה בקרקעות
34 אונאה בפועל וקבלן

For overview on Part 2: Onaah, see pages 42-43

קנין. הלכות מכירה פי"ג

פי"ג א אבל המחליף פירות וכו' בין בפירות ששמו אותם קודם וכו'. נראה דמקדמך גבי פירות בין ששמו אותם קודם מכירה בין ששמו אותם אח"כ יש להם אונאה משמע דכחותה בכלים אין להם אונאה ומדהוה שומא בפירות משמע דאם לא שמו אותם לא קודם מכירה ולא אח"כ אלא אמר לצור פירות זה בצבור פירות זה

כתב ה"ה בשם הרמב"ן דחליפין ומקפיד עליהן יש לו אונאה אבל תלמידי הרשב"א כתבו שכדברי רבינו נראה עיקר שאין אונאה בחליפין לעולם אלא במכר דממכר כמי: הלוקח

פי"ג א המחליף בליים בבלים וכו' אבל המחליף

פירות בפירות וכו' יש להם אונאה. נהגוה א"א לא ידענא מניין לו וכו'. והרמב"ן ז"ל כתב בפ' זה ז"ל חליפין ומקפיד עליהן מאי א"ע"ג דאסקי דחליפין וינהו ג"ל שיש לו אונאה וכו' אמרינן דאין אונאה לחליפין בחליפין שאינו מקפיד עליהן אבל במקפיד יש לו אונאה וכן אני אומר במתקין כלי בכלי ודאף אותו שיש לו אונאה ולא

שהויתני תחזור כך: **מן המוכר שוה חמש בשש** ולא הספיק להראותו עד שהוקר ועמד בשמונה. הרי המוכר חייב להחזיר האחת של הוניתה שהרי נקנה המקח וחייב להחזיר וכשהוקר ברשות לוקח הוקר. וכן אם מכר שוה חמש והחזירו ועמדו על שלש. הרי הלוקח חייב להחזיר סלע אחת של הוניתה. שהרי נקנה המקח וברשות הלוקח החזיר:

פרק שלשה עשר

א *המחליף בליים בכלים או בהמה בבהמה אפילו מחט בשיריים או טלה בסוס אין לו הוניתה. שוה רוצה במחט יותר מן השיריים. אבל המחליף פירות בפירות בין ששמו אותם קודם המכירה בין ששמו

א סמ"ג לאין ס' ק"ע טוח"מ ס' רכ"ז:

השגת הראב"ד *המחליף בליים בבלים וכו'. א"א דבר זה לא ידעמי מאין לו ואולי טעה בירושלמי דפרק הזהב תמן מניין כל הנשעם דמים באתר כיון שזכה זה בו אמר ר"י לא שנו אלא שור בפרה וכו' הא בצור בצבור לא קנה ונראה לו כמו שחילקין בין חמור לפרה לצבור פירות בצבור פירות לענין קנייה כן חילקין לענין אונאה. ואין זה מחזור דלענין קנייה אלו במורת אונאה דהא מחזיר על דמיון אפי' כוס בפרה קנו ומחזירין

חליפין נמן לא קנה דבפירות לן פירות לא עבדי חליפין ואם לא קנה אונאה היכן היא ואם במורת מכר ומקפיד על דמיון אפי' כוס בפרה קנו ומחזירין אונאה דהא מחזיר לו קאמר, עכ"ל:

שהיו מחליפין בירושלמי לענין קנייה. והטעם כלי מתקיים יותר מפירות. ומתוך דבריו נראה למד דבכלים אפילו מקפיד אין לו אונאה ונראה שריונא בזה בכלים אין לו אונאה:

לחם משנה

מקפיד ולבסוף כתב דהא מחזיר לו קאמר ונאמנת דזה אי אפשר דהרי כתב רבינו לקמיה דא"ע"ג דאין מקפיד כיון דאמר לו מחזיר לו אונאה גם ה"א ז"ל סבור כן מדלא השרו שם. ועוד תירץ להבדיל בפירות דברי הר"א ששקלא להולמן. ונראה לומר דהר"א ז"ל מודה ליה לרבינו ז"ל לענין דאין דאפילו פירי עבדי חליפין שוה בשוה ועיקר השגתו הוא דלפי דעמו מאי דהטעמו לרבינו הוא מפני שהוא סבור דכי היכי דבירושלמי מחלק לענין קנייה בין חמור לפרה לצבור פירות בצבור פירות דבמחזור צפרה קנה ויצבור פירות לא קנה משום דלא הוי חליפין של שוה שוה כן יצבור בירושלמי דבחליפין של שוה בשוה דאפי' פירי עבדי חליפין וקנו דמעלין ליה דרגא לכלי ואמרין דקנייתו עדיף דאין לו אונאה אבל חליפין של פירות יש להם אונאה ועל זה כתב שאין זה מחזור דאם חילקין לענין קנייה מש"ה לא נחלק באונאה. ומ"ש ואם לא קנה אונאה היכן הוא ביאור דבריו וא"ת למחך דברי המחבר דהוא סבור דדברי בירושלמי הם בחליפין של שוה בשוה ומה שאמר לא קנה משום דאפי' אונאה אין זה צמחשע דברי בירושלמי דלשון לא קנה משמע אין כאן קנייה וא"כ אונאה היכא היא. ומ"ש ואם במורת מכר ומקפיד על דמיה נראה ביאור דבריו וא"ת למחך כל זה דמ"ש המחבר אבל המחליף פירות בפירות וכו' הוא שאמר לו מחזיר לו אונאה וכו' לא קנה אונאה וא"ע"ג דאם היא החלוקה האחרת דאמר הלוקח דמיה אכסרה וכו' לפ"ז ענינהו והשגתו השמיענו טפי בחלוקה האחרת דא"ע"ג שאין מקפיד כיון דאמר מחזיר הוי אונאה דמ"מ חמה על נפשך דא"כ בכלים איך כתב דאין לו אונאה הא מחזיר לו קאמר כלומר דע"כ רישא דלשוננו דכלים הוא דומיא דאין דפירות דקנייה וכו' היכי דהך חלוקה דפירות מוקמת ליה צדא"ל מחזיר רישא נמי. ונראה צדנת הר"א ז"ל וזה מירצנו כל הקושיות אשר בלשוננו ודוק. ולפ"ז נבאר לדעת ר"א ז"ל דמודה לרבינו דאין של שוה בשוה אבל באמת שאין לשון הר"א ז"ל נאום ליה הפירות כלל במ"ש ואם לא קנה אונאה היכן היא וכו'. ודווקא לפרש בלשוננו מ"ש ואפשר שדעתו ז"ל דפירי לא עבדי חליפין אפי' שוה בשוה מכאן בירושלמי דקאמר צבור צבור לא קנה וצבור צבור משמע דהוא שוה בשוה ומ"מ

עד אומרו שכל פחות משמות רוב בני אדם מוחלים בו במשא ומתן ע"כ. ונראה שהוא מפרש מה שאמרנו בגמ' בפ' הזהב (דף נ"ב:) כאן באמצע כאן מן הצד ר"ל כאן בקלע שפגמה באמצע והפסג הוא ניכר ומופני כן יקנה כאן שפגמה מן הצד ומפני כן לא יקנה שאין החסרון ניכר. אבל רש"י ז"ל פירש כאן דקאמר יקנה הוא כשהנפק הוא באמצע ולא יצאו לטעום בו שהרי רואין שהיא נקובה אבל כאן שאל יקנה הוא שלא יקנה מן הצד שהרמאי יחמוך מן הצד הנקב יצא לרמות בזה:

מן וכן אם מכר שוה שש בחמש וכו' הרי חלוקה וכו'. כתב ה"ה ז"ל ופירש הרמב"ן ז"ל ומוצע אונאתו וכו' וכ"ש שכל אחד מוצע אונאתו וכו'. ביאור לשון כ"ש דמאחר דלרב חסדא בשמות ידו על העליונה וכתב הרמב"ן דמוצע אונאתו כ"ש לדין דהמקח קיים דכל אחד מוצע אונאתו וא"כ אין ספק בדברי רבינו דאין זה שכתב הרי הלוקח וכו':

פי"ג א המחליף בליים בבלים וכו' נהגוה אמרו א"א דבר זה לא ידענו וכו'. ולפי הנראה לפוס ריהטא משמע דדעת הראב"ד ז"ל דפירות לא עבדי חליפין אפי' של שוה בשוה הפך מ"ש רבינו ז"ל ריש פ"ה והביאו לזה דברי בירושלמי שאמר על מחזיר דיון שזכה זה נמחייב זה בחליפיו אמר ר"י לא שנו אלא שור בפרה אבל צבור צבור לא קנה משמע שאפילו צבור בצבור שהוא חליפין שוה בשוה לא קנה. ומופני כן כתב ה"ה למחך זה דרבינו אילו לטעמיה דפירות עבדי חליפין של שוה בשוה כמ"ש בריש פ"ה וישב לדעתו דברי בירושלמי שהוא נגד דין זה כן נראה מדברי ה"ה. וכל זה הוא באמת מן החממה דאם דעת הר"א ז"ל דחליפין של שוה בשוה פירי לא עבדי למה לא השרו לרבינו בריש פרק חמשי שכתב או יין בשמן וכו' כמבואר שם בדברי ה"ה. ועוד כאן היה לו להשיג דאין כתב מחליף פירות בפירות דפירי לא עבדי חליפין ואיך הקשה לו למה חילק בין חליפין דפירות לכלים דמשמע דאם לא היה מחלק היה אפי' ליה שפיר. ועוד קשה בדברי הר"א ז"ל דאין כתב ואם במורת מכר ומקפיד על דמיה וכו' דמשמע דענין חרמי לומר דהוי אונאה דא"ל מחזיר לו וגם שהא חליפין ומקפיד עליהם שכן נראה מלשוננו שהנריך

According to the *Rambam*, if one exchanges an item for another, there is no *Halacha* of *Ona'ah* even if the two are of completely different values. *Raavad* disagrees and rules that anything that is essentially a sale is subject to the laws of *Ona'ah*.

רמב"ם מכירה פי"ג א ה"א
הרמב"ם מחדש שהמחליף חפץ בחפץ אחר אין בו דין אונאה, אפילו אין שווים כלל. והראב"ד פליג, דכל שיש עליו שם מכירה יש בו דין אונאה.

קצות החושן

סימן רכז (א) כמה תהיה אונאה. כהנ הריטוב"א פ"ק
דקדושין דף ט' ע"א] לעולם דלא שוי חמש
סלעים, וכגון דקביץ עליה כהן, מי הא דרב כהנא כו', אמר רב אשי
לא אמרן אלא רב כהנא דגברא רבה הוא ומיבעיא ליה סודרא, אבל

הלכות אונאה ומקח שעו

סימן רכז

עד כמה הוה מחילה או חזרת האונאה ושליח שטעה
ואחים שחלקו וטעו

ובו ל"ט סעיפים

א אסור להונות את חבירו בין במקחו בין בכמכרו ואיזה מהם שאינה בין לוקח בין מוכר עובר בלאו.

ב (X)כמה תהיה האונאה ויהיה חייב להשיב שתות כשור כיצד הרי שמכר (6)שור שש בחמש או שור שבע בשש או שור חמש בכשש או שור שש בשבע הרי זה אונאה ונקנה המקח וחייב המאנה לשלם האונאה ולהחזירה כולה למתאנה.

ג. היתה האונאה פחות מזה בכל שהו כגון שמכר שוה יבבעים בששים ופרוטה אינו חייב להחזיר כלום שכל פחות משתות ⁽³⁾דרך הכל למחול בו.

יחיתה האנואה יתרה על השמות כל שור
 שמכר שור ששים בחמשים פחות מפרטה
 בטל מקח והמתאנה יכול להחזיר החפץ ולא
 קנהה כלל אבל ⁽²⁾המאנה אינו יכול לחזור אם
 ביצה זה וקבל ⁽³⁾ריש אומרים [א]7(דף) המלה
 שצוה להחזיר שור אלא כן נתלה המאנה פעם אחת
 וזו תשובת יוסף מן השעור המבאר במסור ספיק' ו

כאן אונגאס שמוס ולגבי אחד הו' בטול מקח ולגבי שני
ול מקח הן לענין מחילה (ב) דטעו אינשי במקח ולא במעות.

קצות התושן

לזווג יס לו אונאה, משמע דאפילו הלוקח גופיה כריך לו. [עיי' משנה א'
סימן רס"ד סק"ח].

ובן מ"ט בקציה ממוך הדחק דאפילו נתן לו דמיס כו', לפי מה דקיי"ל בטול דינר והעבירני דאס כבר נתן אין מוציאין מידו, והוא

ומקח מעות

וּבְיָמֵינוּ הֵיכָל דָּלָה נֶאֱמָר מְעוֹת, נִרְאֶה
דָּלָה דְּמִי מִמֶּנּוּ לְשִׁמְרוֹת,
וּמִשּׁוֹם דְּשִׁמְרוֹת אֵינִי אֵלֶּה דְּבִינְיָה,
יִחוּל לֹמֵר מִשְׁטֵה אִי בָּךְ, אֲזַל אִם
הִיא קִינָה, אִם כְּטוֹל דְּלִיר מִמֶּיָּה, וְעֵינִי
שֶׁנִּי יֵישׁ סִימָן פֶּלֶא וְאַחֲרָיָה [1]מִנְקָה
הִיא לְכַתְּוֵנָה, וְאֵלֶּיךָ.

האונאה ויהיה חייב (ב) דמנו אינשי במקח. והוא מדנרי המדלי פרק הזה ב"מ

יד הרי שמכר ^(פ)שוה
ב בשש או שוה חמש
הרי זה אונאה ונקנה
לם האונאה ולהחזירה
תאנה.

עפֿשטיקט מען שפעטער און ווערן ריניט
יודעס (דעמאלט) (דעמאלט) (דעמאלט) (דעמאלט)
רעיון ללא הוי ממילא וועט ציטול מקם,
א"כ שפעטער ליה אונזעל אר, וועמערדי
חלק אר. ווערענדעל [שם] כפז ו"ל,
רעניט יודעל אונזר דעמאלט ליה אונזעל
אר, ואין זע מחזור, דעמאלט ענדען
אונזעל וועלכע שפעטער משום אר, וועלכע
אז מעלין שפעטער אר עני ארעדיס,
וועלכע יומער דעלעוין צער העקס, דעלע
צין לרען צין שפעטער [שם] אונזעל העקס
הוא העקס, וועלכעל מעלעל הוא
דעלעוין, וועדען שפעטער אר, ע"כ.

הוא בטול מקח ולגבי שני מחילה (ה)אוליין בחר המקח הן לענין ועו אינשי במקח ולא במעות).

נתיבות המשפט

משפט הכהנים - חידושים

סימן רכז (ה) **שזה שש בחמש.** הוא שותות מקח, אבל ^(ז)אצל ע"פ חסמ"ע המעות שנתן הוא יתר משותות, ושזה שבע בכוש הוא שותות מעות ופחות משותות לשכירו המקח, ואפי"ה כל שיש שותות מצד אחד הוי אונאה ואין משגיחין על השני בין הוא בשלום מ"מ או בחילה. ^(א)מכ"ל וספ"י.

(3) דרך הב' למחול. הטעם, שכן הוא דרך מקח וממכר שאין הלוקח ומוכר יכולין לצמצם ולכוון המקח, לכך מוחלין עד שנות. סמ"ע [סק"ב].

(ג) המאנה אינו יכול להחזיר. שלא יהיה חוטא נשכר. סמ"ע [סק"ד].

(7) **דאף המאנה**, הטעם, דכל זמן שלא נתרצה המתאנה לא נגמר המקח עדיין, לכך שניהם יכולין לחזור, משא"כ כשכבר מתרצה או שהוא אחר זמן כדי שיראה, דלא גילה המתאנה דעתו כלל, הוי כאילו נתרצה מעיקרא. סמ"ע [סק"ח].

(ה) דאזלינגן בתר המקח. הטעם, דכל שאין שם שתות עליו משום צד, אזלינגן בתר המקח בין שהוא מחילה או ביטול המקח. סמ"ע [סקי"א] וט"ז [סעיף ג'].

ואחריה ע"ש, והעך פוסקים (המורבים בעינים אות ד') סברי, דכל זמן
אחר שהתאנה אין יכול לבטל, גם הם מודים שאין המאנה יכול לבטל
אחר שנחלטה המאנה, וממילא אין הקדושין שנתיים חלין כלל.

משפט האורים - ביאורים

מוס, אלא ודאי דלענין שיטבול המקח לעולם בעינן ערעור גמור
שמיא עדים או שטר, ואז נאמח אף שכבר נאכזר השעדים שקרם או
שפטר מוזר, מ"מ כיון שרצו לעמוד עמו לרין קודם שנשתמש
בשדה ומקרי מוס, ולא כתב העור (סעיף ג') הדין דמוקרי ערעור אף
בשכח חתם וי עדים, רע קען שאין ארץ הוליא המעות
מתחם ידו כשעדיין לא נמן המעות דע שיטבול הערעור ב"ד." מ"ל

סימן רכז [א] דאף האמנה. עיין סמ"ע ס"ק ח', עד הו"ל
 נגמלה מעיקרה, ע"ס. וליפני' ונראה דזה
 הלקח קודם אשה בתפוס, דלמך הלקוח שחולק במקדשו וסמלה נזהר
 לחזור מהמקח ולנצול הקדושיין קודם שמתראה המוכר, הקדושיין נצילין
 לחין אדם מקדש בדרך שמיני שני, אבל אחר שבכך נזהר המוכר,
 שבכך הסמ"ע דהו"ל כאלו נגמלה מעיקרה, מניחיל שזו אינו יכול לנצל
 הקדושיין.

אמנם כלמח נראה דקדושת הספר"ע תחא דעיל ופינא אחוה נא קיאי, דלמי אהב גבי זנוואה, דתעטס דלמי יתא לחזור, בל מוהו המאנאי יסר יתור א"ל אלוה דהיטני"ל (היטני"ל) [ויחא] יסר יתור ופחסי מוהיטנימא יסר היסר יתור מוהטע שבה, ומתבאר לקמן ספי"י, ומוהא עטמא ספורה יל' תומס"י דב"מ 97 י"ע ב"ד"ה יאילו יסר על שות, דאין המאנאי יסר לחזור כלל עד שמוהה התאנאה ששתאנאה יסר לבטל, אל גמאר המחקק עמי ויחסי בל המאנאי לבטל, ומוהס יסר ש"ל א"ל יסר מוהטע שבה, וספי"י דאין דמקא גמאר יסר

קצות החושן רכז ס"ק א'

לדעת הריטב"א, אם לאיזה סיבה המקח שוה יותר בעיני הלוקח, הגם שבשוק אינו שוה כ"כ, ואין זו אונאה אם מכרו לו כפי מה ששוה לו. אבל אם באמת אינו שוה כ"כ, ורק מחמת דחקו הוא מכרים לשלם, אין על זה שם "קציצה" ואפילו כבר נתן יכול להוציא מידו מה ששילם ויתר והוקצה"ח פסקה עליו בתרת: חדא, דאי ק"ל במרגליות לזווגם וכדו' שיש אונאה הגם ששוה לו יותר. ועוד כתב לגבי קציצה ע"י הדחק, שכיין שקנה החפץ הרי"ז קנין א"ל להוציא מידו מה שרכב נתן [אם לא משום דהיי האונאה הרגילים].

According to the *Ritva*, if a buyer values an item more than the going market rate, it is not considered *Ona'ah* to sell it at his valuation. However, if he agreed to the price because he was under pressure to do so, e.g., it is medication that he needs, but he doesn't really attribute that value to it, then the entire valuation is invalid, and he may demand a refund of the overpayment.

The *Ketzos* questions both of these points: First, we find that even a precious stone and the like are subject to *Ona'ah* even if the person is willing to pay more for these things more than other people. Secondly, even an unfair valuation is binding in the event of the sale was finalized and money was paid [notwithstanding the regular rules of *Ona'ah*].

כשהמק
שזה ללוק
יותר משו
בשוק, א
שקצץ יות
חפני הדח
האם יש ב
אונא

נתן דמים
יתירים מפני
הדחק אין
מוציאין מיד
המקבל

דין אונאה
היתירה
משתות
המקח
ופחותה
משתות
המעות

ע"פ
דשיט"מ"ה

השיטמ"ק
צ"פ

4567 mV/mil

קידוש המאנה
אשה במקח
קודם
שנתרצה
המחאונה

ממהדורת
תרי"ט

נתיבות המשפט

משפט האורים – ביאורים

מקח למפרע, והיינו דוקא בלא ידע ונתאנה והמקח בטל למפרע, ולכן אינו משלם אלא שויו והמוחר שקיבל צריך להחזיר, אבל כשידע שנתאנה ואפילו הכי עשה מלאכתו על ידי הפועל, יש לומר דמחל ונתרצה בהמקח והרי נתקיים המקח מרצונו, לזה אמרו בש"ס טעמא דהשטאה. ותרומתו צריכי, דמשום דאינהו ועבר על לא מונו יכול להשטאות, וממילא יכול לתבוע אונאה כיון שלא נתרצה בקיום המקח. ומשום כשנתן כבר אין מוילאין מידו, משום הטעם שכתב הרשב"א [בתשובה ח"א אלף ר"מ] דאין השטאה אחר נתינה, ומשום טעם אונאה לחוד אין מוילאין, ידיע ומחיל, כמו בכדי שאין הדעת טועה.

וגרמא לזהו מה שכתב הריטב"א בקדושין דף ח' [ע"א ד"ה לעולם] דאין לא שוה לדידיה אלא מפני שהוא דחוק, קאינה מתוך הדחק לא שמה קאינה, ומציא ראייה ממעצרת ע"ש. ונראה דמיירי בזהאי גוונא שאי אפשר לחזור [מ]המקח אחר כך כמו במעצרת, והוא גם כן מטעם השטאה שיכול להשטאות, ומה שכתב אפילו כבר נתן, הוא משום דקצירא ליה כהך דעה שהציא בשיטה מקובצת בנא קמא [קט"ז ע"א ד"ה מי וד"ה וז"ל הרב המאירי ז"ל מ], דאפילו כבר נתן יכול לטעון משטה, ע"ש. אבל ודאי במקח שהוא עדיין צעין, ודאי דא"י לטעון משטה, ועל כרחך ידע ומחל, דלמה היה לו להשטאות ולהחזיר המקח אחר כך. וכן מוכח מב"ב דף ע"ח [ע"א] דכדי שאין הדעת טועה הוי מתנה, ולא חילק בין מתוך הדחק או לא. וכן מצאנו בסימן רכ"ז סעיף ט' במוכר מתוך הדחק דאין לו אונאה. ולזה פסק גם כן הריטב"א שם, דאין שוה לדידיה, דאין צו אונאה, והיינו צידע. וזוה נסתלקה קושיה הקלוה"ם בסימן רכ"ז [סק"א] מהא דמרגליות דאדם רוצה לזווג, ואפילו הכי יש צו אונאה.

באיזה אור
יכול לטעון
משטה אני
במק

משפט הכהנים – חידושים

סימן רס"ה (א) ויש מפרשים. והש"ך [סק"א] מסיק כפירוש הראשון.

(ב) **איהו דאפסיד אנפשיה.** והא דבסימן רס"ד סעיף ג' מבואר להיפך דנוטל שכר על ההשבה ואינו נוטל דמי הפסד חמורו, היינו משום דמן הדין לא היה ראוי ליטול כלל, כיון דבעל האבידה היה שם ולא התנה עמו יכול בעל האבידה לומר אילו לא ירדת להציל בעצמי הייתי מציל, אלא שחז"ל אמרו דעת הבריות דניחא ליה לבעל האבידה שמי שיקדים להציל אבידתו יתן לו שכרו, וכיון דרק משום אומדן הדעת הוא, נותנין לו רק המועט, וכאן מיירי שהפסד הביטול הוא המועט ושם מיירי ששכר ההשבה הוא המועט. סמ"ע [סק"ד].

ואפ"י יש לקיים גם כן דברי הסמ"ע שם ס"ק י"ח שכתב דאפילו בציטול מקח וידע, דיכול לחזור ולתבוע, היינו במקום שהמקח לא יהיה צעין אחר כך דומיא דפועל ומעצרת, וזה שפיר כתב הסמ"ע דיכול לטעון משטה. **היוצא** מזה, דבמילי דמנחה יכול לטעון משטה ואפילו קנין לא מהני, אבל במידי דלאו מנחה כגון פועל וסרסור ושדכן, כשיש אונאה בדבר אף שהוא בכדי שאין הדעת טועה יכול לטעון משטה, אם לא שהיה קנין, או שהוא דבר שדרך ליתן פעמים סך רב ואין לו קצבה, דשוב לא הוי אונאה כלל ואינו יכול לטעון משטה.

ועיין חשב"ך חלק ד' [הטור השלישין] סימן כ' דאם היטה המוספת קרוב למה שראוי לו חייב, ודוקא במוספת הרבה יותר מדאי יכול לטעון משטה. **ולפענ"ד** דהשיעור קרוב היינו שמות, דהא כתוב בספר פנים מאירות ח"א סימן ז"ז דהא דב"מ בזהאומנין הטעם דפועל אין צו דין אונאה, אלמא דכל שאין צו דין אונאה לא יכול לטעון דין משטה, אם כן ה"ה בפחות משמות דאין צו דין אונאה, אין יכול לטעון משטה.

מאיזה שיעור
תוספת על
שכר הרגיל
יכול לומר
משטה הייתי

Nesivos Hamishpat understands the Ritva is referring to a case where the buyer knew he was overpaying, and still felt it was worth it for him because he values it at that price. As opposed to the case of precious stones where the buyer was unaware that he was overcharged.

He also disagrees with the Ketzos Hachoshen with regard to unfair valuations, ruling that they are invalid even if the money was paid; except if the item is still extant and he'd like to return it, in which case we say he shouldn't have accepted the unfair valuation in the first place.

נתיבות המשפט סימן רסד סק"ח בא"ד ונראה וכו'

הנתיבות מפרש את דברי הריטב"א בדיע שיש בו אונאה ואעפ"כ הסכים, ע"כ לית ביה אונאה ול"ק מדין מרגלית. עוד חידש שקציעה ע"י הדחק בטלה אפילו במקח אם לא שחפץ בעין ויכול להחזירו אח"כ, או אמרין שלא הו"ל לשטות בו מעיקרא אילו הי' דעתו להחזירו.

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

עין משפט
נר מצוה

קנו א מ"י פ"ב מהל'
מכירה הל' ה ופ"ג
הלכה יג סמג לאוין קע
טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף
טו:

קנו ב' מ"י שם פ"ג הלכה
 ז' סמג שם טו"ע
 ח"מ ס' רכז סעיף לה:
 קנח ג' מ"י שם פט"ו
 הלכה א' סמג שם
 טו"ע ח"מ ס' רלב
 סעיף א':
 קנח ד' מ"י שם פ"ג הל'
 טז סמג שם טו"ע
 ח"מ ס' רכז סעיף לד' ולא
 איפשיטא:

קם דה מיי"ש שס וסמג שס
טוש"ע שס ומשציען
אוחו שטעה היסקה:

קמח ו מ"י פ"ו מהל'
תמידין ומוספין
הלכה יד ופ"י מהלכות
מאכלות אסורות הל' ד קמח
לאוין קמח קמח קמח
טוש"ע י"ד ס' רגל סעיף
:ג

קָסָב וּ מִי פִי מֵהָלִי
מֵאֲכֻלֹּת אֲקוּרוֹת
הִלֵּכָה הָ עֵינַי זֶה־שְׁגוֹת
וּצְרִי וּצְלִי מִקִּמְג שֶׁ
טוֹשֵׁעַ שֶׁ סַעִיף ד':

תורה אור השלם

(א) וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר
לְעִמְיִתְךָ אוֹ קִנְיָה מִיָּד
עִמְיִתְךָ אֶל תֹּנוֹ אִישׁ
אֶת אֲדָמוֹ: [ויקרא כה, יד]

(ב) כִּי תִשְׁכַּח עֵד סִיחִן
מִלֶּד הָאֲמִרִי הוּא (וְהוּא
יָלְדָם בְּמִלְךָ מִנְּאֻב
הָרִאשֹׁן וַיִּשָּׂא אֶת כָּל
אֲרָצוֹ מִיָּד עַד אֲרָנָה:

[במדבר כא, כו]

(ג) אם המוציא תמצא
כידו תנקה משור עד
חמור עד שה תיים
שנים ישלם: (שמות כב, ג)
(ד) כי יקח איש אשה
ובעלה ודעה אם לא
תמצא חן בעיניו כי
מוצא בה ערות דבר
ויכתב לה ספר גרושת
ועתה יושלחה
מביתו: (דברים כד, א)

הגהות וציורים

א בכמה אשמונים וכו'
 נוסף **ב** אשמונים וכו'
 אשמונים וכו' **ג**
ד כן בספר: **ה**
 איתא **ו**
 בכתב **ז**
 בראש מחתאי **ח**
 הדיבור: **ט**
 שפלטנו כפי ליתא ואנסנו
 חזק מפעל חזק אתר
 ובעזר מיתר שטות ע'
 חות' כפי ע"ב
 וכתובתה פ"ב ע"ב ועוד
 (ביש): **י** צ"ל **מזיבה**
 (ביש: וכו' כחתי')
יא מכאן ע'
 הדיבור נראה דשיך
 לחלחל הדיבור האב
 (ביש): **יב** צ"ל **ידוע**
 (ביש: וכו' כחתי')
יג צ"ל **השפעות** וכן
 אחרי'ס אחרים
 (מהרש"ש): **יד** כן
טו ארל **טז** **אמר**
 "מנח" ארל כחתי
 ואחר'ס מנה **יז**
יח דפדרי **יט**
 היה דפוס ונצא היו
 שור:

יציא שירות. מלמעט לכו מאנחה משמע דחוי המוכר מדאורייתא בשטרות^(*) ו"א פרק מי שמת (ב"ב דף קמ"ז:) אמרין

קדשים שהוא חייב בא
ושיאנו חייב באדירות
יהודה אומר אף המוסר
אין להם אונאה אמר
את אלו: גמ' מנהיג
תמכו ממכר לעמית
דבר הנקנה מיד לית
ממלשלים יצאו עבד
יצאו שמורת רכב וכו'
מכור וגופו קניו יצאו
מכור ואין גופן קניו ו
שבתם מכאן אמר ר
יש להם אונאה פשיט
דאמר אין אונאה
אונאה לפרומות הקדש
אחיו אלא הקדש מתמכר
אל הירא דהכריז דא
אין אונאה

והא ביזמיה מבירה הוא. תימס
דצפ' קמא דע"ז (דף טו.)

מִשְׁכָּנוֹת הָאֵלֹהִים וְהַמַּלְאָכִים
מִשְׁכָּנוֹת הָאֵלֹהִים וְהַמַּלְאָכִים
יְדוּ לֹא יְדוּ מִשְׁכָּנוֹ הָאֵלֹהִים
חֲמִצָּא בִידוֹ אֵין לִי
וּקְרִיפוֹ מִנֵּין תִּלָּא אֵין
מַעֲמָא דְכֶתֶב רַחֲמָנָא
לֹא הָבִי הוּא אֲמִנָּא
יְדוּ מִשְׁכָּנוֹ הָאֵלֹהִים וְהַמַּלְאָכִים
אֵלֹא יִדְהָ גִגָּה חֲצִיר
וְנָתַן מִמֵּן מַעֲמָא דְרִי
לֹא הָבִי הוּא לֹא הָבִי
דְּלֹאֵב לְמִיּוֹר הָבִי אֵין
זִירָא שְׂכִירוֹת יֵשׁ לֹאִי
מִמְכָּר אֲמָר רַחֲמָנָא

דבמא יא שזא אר
מזכר לעולם מזכר
נמי ביומה מזכר
ווען בקרקע מוה י
להם אונאה כמאן ר
להם אונאה או דל
אויפא היכי דמי אילי
בה שיתא ואתו אסתר
אלא חמושה "והאמר
ושבמשקל ושכמנן
אונאה חורר אלא ד
כראבעי לה ואינלא
כראבעי לה יש לה
אונאה כמאן אר
זכר ארבעי

וא"ל היינו מקה טעות
דבצי ליה^ו ויהו לא שדא אלף
ו"ל והמכור מלה דלא שדא
האלף א' והמכר^ו שדא אלף א'
וקרקע וזו אס ורעה דבצי לה שז
ואתם דמיס ואנלח מילתא דבצי
שימא וא"ל נמה לא תחשב זו אונאס
קרקע כיון שזא טעם
זה דבצי לה נגדמא מני^ו
זה דבצי לה כמז שזמר^ו א' שזא אומס דמ

וּמִכֵּתֵב: יֵשׁ לָהֶן אֲנִיגְמָה. לְכוּן דָּלֵס מִתֵּה אִלּוּ נִגְנֵה חֵיב בְּאַחֲרִיתֵה
לְדִידֵה הִיא וְאֵל חֲטוּ דָּלֵס אֶת אֲחִיו קִרְיֵה צִה: וְשִׁאֲנוּ חֵיב
בְּאַחֲרִיתֵהוּ רִיגוּ דָּלֵס הֵרֵב י: אֶת אֲחִיו דְּמִיגֵר בְּכֵף חֲסִיד ה'.

מפרס טעמא גנמלא צבריתא^א;
גמ' דבר הנקנה מיד ציד. הוסיף
עליו צלל מוט: שהקושן לקרקעות.
דקצמין וסבתמלתא ארסו וגו'
(קדוש סה) הוקש לאתחיה^ב; מנא
אמרו. מדלא למשט טערוט אלף
משט ולפן גופן קטוי ומכור:
המכור שטרותיו צבש. לזרס סה
לזקק סממין מנאל ממשכן של
אלף לזקק טעמין גופן הוה: יש
לזקק אונאה. דגופן קטוי ומכור:
פשיטא. מנא טעמא גנמלא מוטליל
דעלמא: צבריות. סתם מוכר
טערוט צבש אין שם מקח של
איסר נידעס אלף של טערוט:
ידו ממש הוה. דקדייקט לעיל מיד
עמיתך מוטלילס דוקא הנקחין מיד
אל ד: הוה גמי ברישות. עמיתך
קאמר וליפ' קרקעות גמי צבשעמט:
אין יד. שמיצית כפל: אלא מוט

שְׁלֵקְתָּהּ צִדּוֹ: גִּמְוֹ חֲצִירוֹ [קֶרְפִּיפּוֹ]

מִיָּן. שֶׁלֹּם נִכְסֶיהָ שֶׁסָּו וְעָלָה בְּפִנֵּיהָ
לְגִבְשָׁה מִיָּן שֶׁקָּטְנָה לוֹ מִלְּפָנֶיהָ וּמִמַּחְצֶיהָ
כֶּסֶף: ת"ל וְנָתַן יוֹשִׁיעַ מִלְּדָלָהּ מִיָּן וְיִקַּח
וְיִבְרֶכֶה שְׁמוֹ: יוֹשִׁיעַ הָתָם. וְיִקַּח
אֶת כָּל אֲרָצוֹ: י"ש דָּהֵם אוֹנָה.
אֵם מִכֵּין: בְּשִׁלְיָהּ אוֹנָה אוֹרֵא.
וְאֵל אוֹנָה לְקַרְקֵט וְשֶׁלֹּם הַשִּׁירָה
קָלִי: שְׂדָא. וְעִמָּה בְּזֶה שֶׁסָּו:
הַחֹדֶר. לְמַקָּח טַעַם הוּא דֵּהֵם הַשִּׁירָה
י"י בְּחוּקָם ל' אֲוֵלִין כ' וְיִוֵּן שֶׁהִמְלִיךְ
טַעַם הוּא אִפִּי מִלְּגַל אֲנָב
אֲרָעָה חוּד דְּנֵה דִלְמִיעִיט קִרְקֻט
מִדִּין אוֹנָה אֲרָעָה מִקָּח טַעַם הוּא
אִמְרִיעִיט: שְׂדָא אֵין וְהוּא מְכַר דִּלְמִיעֻמָּה
דִּסְרִי ל' זָק: בְּרִבְעִי דָּה. כְּמֵה
שְׂאֲרִי לְקַרְקֵט דִּמְרִי דִלְמִיעֻמָּה
דְּשִׁמֵּי לְטַעַם הוּא בְּרִיךְ אוֹנָה:
שְׂבִיעִי עֲשִׂיהוּ. אֵם שְׂדָא מִלְּמַתָּה

כגון עטו פסקת עמי לזרוע ו
שמכתיב: כי חרצת ממש והוא אומר
ורעמי תמש ומתלה: שיפור מלידן.
קס"ו: אגדילון לזכור קמפיעל חי
ולחי קמסרה אז לשלוש קודם
לזמור: תניא: דעומר מתיח א
גדילון: מתכת ממוח (טז ע"ה)
והסם מפרס טעמא: ואי דלא
אשרוש: שפסח הבלח עומר: תניא.
דלץ עומר מתיח: דההדרינהו. עומר
החדש והיו לרביץ שיחיהו מן
למליה: וחייניהו קודם דעומר.
תלף ליה עומר עיניהו דלא אשרוש:
מהו

וכדא דמין יוש להם אונאה או דלמא במליהו עליהן או אין נשבעין עליהן כמאן דשרדין כדא או דלמא במליהו אנב ארעא ואין נשבעין עליהן עומר מתוין הכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא יאם השרישן קודם לעומר עומר מתוין ואם לאו מר הבא לא צריכא דהצדיקו חרעיהו קודם זמנא תולסו עוליהו ולא אשרושו חרעיהו אומר

אלה צמה שלא הושגה הקרקע כדצעי לה ו"ל בין דאי ^{בזרה} הוה שדא
נמנא שהאונאה מן הצעין ולא מן הקרקע:

אמר

מסורת הש"ס
עם הוספות

[illegible]

גליון הש"ס

גמ' אלא כל ידו ידו
ממש הוא. עין סנהדרין
דף פה ע"ג חוס' ד"ה
עז: תוס' ד"ה יצאו
ובו' ויהיה מלוח ע"פ.
ועין בסמג עשן עשה פז:

ליקוטי רש"י

[illegible]

Real estate, Slaves, Contracts, and *Hekdesh* are excluded from the rules of *Ona'ah* . Even property rentals are not subject to *Ona'ah* because a rental is a form of a temporary sale.

בבא מציעא נו: דתנו רבנן וכו' בעי' רבא וכו' קרקעות, עבדים, שטרות והקדשות נתמעטו מפרשת אונאה. וה"ה בשכירות קרקע מסקי' בגמ' רא שדינו כ"מכירה ליומיה" ואין בו דין אונאה.

והש"ס דפרק הובב [נ"א ע"ב], דנטשא וטותן בלמונה, כסס שאין לו
 יין אונאה קין דין יעזל מקח *מי אין להס מנטש זה, דהא בנרימא ש"ס
 בחדא מחמא כלל האי נטשא וטותן בלמונה ע"ה (האומין) *על
 גמט שאין קין על אונאה, ועל שניס האי קין להס אונאה, ועל מנא
 כו' למאי דמסיק רבא [שם] במפרש,
 אפילו גבי *ביטול מקח אין לו אונאה,
 כמבואר בש"ס ונבשרי ספך כ"ה, אי"כ
 גס נטשא וטותן בלמונה קין בל, דעל
 שניס יחד אמר ש"ס אין לו דין
 אונאה, קין ג"ל דו"ק, ומ"מ דריך
 להשכח למנשא. *ע"ש נמשות נד"ס
 [הרי"ם ס' ת"ג] *ע"ש: ספך ב"ש
 מה הנבדדים והשירותים. ע"ין נמשות
 ר"ף ח' מ"ס י' לו וס' ק"ג. וע"ין
 נמשות נמנא (ס' ט"ז) [הרי"ם ס' ר"ט
 דאין אונאה לחוקות וע"ש קש"ם]:

[illegible]

סעיף כ"ח ה. לשון הטור סעיף ל"ט, צריימא שם [בי"ט ג"א ע"ב] וכמ"ס המוס' שם [ד"ה לא] בשם פירוש ר"ח [ראו פירושו ד"ח ב"ש שם]. ט. שם צריימא. סעיף כ"ט י. משנה שם דף נ"ז ע"א.

ימיה לנעושה ונחם באמונה אל אל. והשיב, אין לו ידיו אונאה, ומכ"ס אורא, אם אורא סימול על אמתו של זה, לא יסמול על מה שרוא עיניו, והאיה מה"ש רמ"ז זיל כסעס דאין דרנשא ונחם באמונה הנאבא ונמוקין יוסף נב"מ לא ע"א מפי' הר"ן ובהנהגת אש"ר"י פרוהה נפ"י (רוב"ס) (והשוט סי' ל"ח) [כ"ה], והכא נמי לא סמך על שווי הסחורה ולא על מה שרוא עיניו שרואן בפניו, ולפזכין אל לו עליו אורא, ונב"ל. והביאו בקצרה בספר שער משפט ופז"ק, ובהכ נז"ל כתב תשובתו מהר"ש חלק ח"מ"ט ע"ש, ועיין נמי שכתבתי בס"ק השלפני דא. מפי' כ"ס א. הנבדלים והשורות הקצוות. כתב הסימ"ע וצ"ח קטן נ"א ח"ל, דע מהרש"ל ז"ל כתב דאך דאף דאמנעטע זין מדין אונאה, מ"א לא גרע מאונאה רב"מ ונביח דעת, ובכלל לא תנו א"ש ח"ל זין וכמו שיבארנו ב"ר סימן רכ"ה, לא שהמוכר בצעמול לא אונאה עב"ל. ולאורא מ"ש ובכלל לא תנו א"ש את אחיו זין. אורא ט"ס, וצ"ל ובכלל לא תנו א"ש את עמיתו זין. דקדא זה וצ"ח כ"ה זין אונאה דברים כדאייתא בפרק הנהגת נ"ח ע"כ. גם צ"ע למה לא הזכיר דברי הרמב"ן (בפירושו החומש ש ט"ז) הביאו הרא"ש בספר יחינון ע"ש ש"ל דע"ל דעבול אונאה עצמו דאונאת מוח, ולא השטרות. וז"ל בקצה"ה דעבול סימן קצ"ו ק"ט שכח דבר חשוך, והא השטרות און גרופן מקום אימנעטע מדין אונאה מכלל פז"ק. מה הפרט ח"ל אונאה, חזיתו גופיה זין גופן ממו, ואע"א דאין ק"ל דקדשין, זין ספרי דברי חוב"ב זין הלאה מ"ז זין שכח עליו, ולרעית צ"ח ז"ל עמית דבר הנקנה מין ליד, ולא עדין קדשקדש דיעאון הטעם דאין גופן שו"ש שם [פז"ק א] דכבר שאן לו שער ידוע ואין שומתו ידועה,

סמ"ע ס"ק מ"ח. יורה נמי שבר טרחתו. ג"כ, עיין משונת מוט השני ס' מ"ה: ספ"ר
כ"ט. שאין להם אונאה. ג"כ, הרמב"ם בפירושו המשום (ויקרא כ"ה ט"ז) והרמ"ב בפספר
השקול (נחמה ט"ז) כבוד מלפנינו שם הללו עידי גם כאלו, אלא מיעט כבודו אלו עידי מות
אונאה וציוול מקם, ועיין משנה למלך ס"ד ה"א ממלות, כתב דמדברי חסידים (ס' פ"ה
ד"כ) שם: "אין אונאה אלא במוט" (מבוא ל"ח).

דב"מ [ט"א ע"א ד"ה אלא] מבוחר שחולקים על זה, וס"ל דאפילו לאו ליכא:

ש"ך [ס"ק ט"ז]. גבי ביטול מקח וכו'. כל"ל:

ש"ע ח"ו סימן רכו סעיף כ"ט, באר היטב סקל"ט, פתחי תשובה סקל"א, והגהות עק"א ד"ה שאין המחבר סתם שבכלל אין דין אונאה בקרקע עבדים שטרות והקדשות, אפילו נתאנה הרבה. ורמ"א כתב בדאונאה יותר מפלגא י"א שיש דין ביטול מקח אפילו בקרקעות. ואם ה' בשיעור פלגא ממש נחלקו הראשונים, ומהרמ"א משמע שאין בזה ביטול מקח, וכ"כ הש"ך בדעתו, אבל הסמ"ע כתב שפלגא נמי הוי ביטול מקח. וז"ל לגבי החזרת אונאה, אבל אם יש לאו דאורייתא בכל מה נחלקו הראשונים הרמב"ן וספר אמונות כתב שיש איסור, בתוספות מבואר שאין איסור מהרש"ל א כתב שלא גרע אמונות דברים וגוינית דעת.

34

כח הנורשא ונותן באמונה לא יחשוב הרע באמונה והיפה בשויו שאם קנה עשרה יליעות בעשרה דינרים ויש בהם שאינם שוות דינר ויש בהן ששוות יותר לא יחשוב הרעות בדינר כל אחת והיפות בשיוויין אלא הכל באמונה כמו שקנאם ביחד ומעלה לו על דמי המקח שכר הכתף והפונדק וכוללם בדמי המקח אבל שכר טרחו לא יעלה על דמי המקח ולא יקח ממנו אלא כמו שנתפשר עמו שיתן לו ריוח.

כט אלו הברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות ^(ל)וההקדשות ^מאפילו מכר שוה אלף בדינר או שוה דינר באלף אין בהם אונאה. הנה ^{מא}יש אומרים דוקא עד פלג ^{מב}כל ^{מג}יתר מפלג כגון שמכר לו אחד יותר משנים הוא אונאה.

במה דברים אמורים במוכר נכסי עצמו אבל השליח או אפטרופוס שטעה ⁽³³⁾ונתאנה בכל שהו בין במטלטלין בין בקרקע חוזר ואם אינה את הלוואה ^{מניש} מי שאומר ⁽³⁴⁾שהוא הדין שמכרו בטל בכל שהוא ⁽⁷⁷⁾מדיניש מי שאומר שדינו כשאר כל אדם עד דעד שתות הוי מחילה וזכה המשלח ביתרון.

לא דיין ב"ד שמכרו בשל יתומים וטעו נתבאר בסימן ק"טמה.

לכ ^מיכשם שאין לקרקעות אונאה (ל^ה) כך שכירות קרקע אין לו אונאה אפילו שזר טרקלין גדול (ל^ב) בדינר בשנה או רפת קטנה בדינר בכל יום אין לו אונאה.

לג (ב)השוכר את חבירו לעשות עמו בין בקרקע בין במטלטלים אין לו אונאה מפני שהוא כקונה אותו לדמן (ב)ועבדים אין בהם אונאה. הגה י"שכר פועל עם סוס או חמור אע"פ שמד עממו אין בו אונאה מלד הבהמה יש אונאה ומשערי מה צא לשכר הסוס (ל)ומה שנתאנה בזה צריך להחזיר לו.

לד [כ] (מ) מהשכרו לזרוע לו קרקע ואמר זרעתי בה זריעה הראוי בה ובאו עדים שזרע פחות מהראוי לה הרי זה

[illegible]

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

יבן הלווק השני לכאורה היה גרסה דיוכל לצטל המקח קודם שנמראה המוכר הראשון, דיוכל לומר, כיון שהמקח שלך צטל אין אני יכול להשתמש בזה, דהוי כאליו מכרת דבר שאינו שלך והמקח שלי ג"כ צטל, ועוד דלמחר יצוא המוכר שלך ויקח המקח ממני.

הוא למצוא בסימן רכ"ו [סעיף ה'] שיכול לומר אחי טירפק, כלפניה
נראה דהיינו דוקא בקרקע דקימא לאגרא או למכירה פירות,
שיכול לומר על הפירות או למכרם עד שיצא הגזל וטירפק
הפירות ויחזק על המוכר מכה אחריות לשלם ופירי, משא"כ
במטלטלין, דכשמוכרין ברישות הגזל דהיינו שלם מתחיל הגזל, אכור
שום אדם להשתמש בו דשאל שלם מדעת גזן הוה, והוה אדעתא
להשתמש בו או למוכרו לקח, וכשאינו יכול להשתמש בו, המקח בטל.
ומזה מדברי הסמ"ע בסימן רכ"ה ס"ק ה' מוכח דאפילו בגזילה
ומטלטלין יכול לומר לו אחי טירפק ע"ש, משמע אף שאכור להשתמש,
מ"מ אינו יכול לבטל המקח עד שיצא הגזל בידו.

עוד נראה, דבאונאה אפילו המאנה יכול להשתמש בו כל זמן שלא חזר בו המאנה, דאימר לא יחזור בו המאנה כלל.

[ב] שברו לזרוע לו קרקע. עיין סמ"ע ס"ק ס"ב מה שנכתב בשני תלמי לנה, והו"ל קבלן דקרקע. אינו נמחק, כי כן הוא בפירוש נכסף משנה ברמב"ם [המובא בציונים אות מ"ט], ע"ס.

אין להקשות דל"כ היה לו להש"ס (ב"מ י"ד ע"ב) לשנוי בפשיטות שאלו אותו בתשומת השרירות של פועל ומצביע היה אז הו' קצקע ואלו לו אונאה, או הו' קבלן דמטלטלין ויש לו אונאה, וז' דבזה הו' פשיטות להו' דהוי קבלן קצקע מן השרירות היתה עבוד קצקע לחיוב ולזרוע, רק האצבע של הו', מין שהאונאה היתה בגוף המהותי שלהו' דאין צריך חטולין, ולזה מצביע היה אם החיטין קצקע לו בקצקע או במטלטלין.

לפי"ז נראה דגם הקוציא שהקשה המכ"ץ [בב"מ שם] עליו דהא הוי חלס אוזניו ולא אעביד [שם קיד ע"א], לא קשה, דהא המום' [שם דף נ"ו [ע"ב]] בד"ה דלמחר, קשיו לפרווק רש"י [שם ד"ה יט] "הם דמייירי צמור ואמר שדאי בדעני ה', והא קמ"ל טעום טעום הוא, מ"ן דההובור הוא לו ללא שדאי חל' / ויכוין שדאי טעם אלף הוא,

[illegible][illegible]

שלחן ערוך השלם >מהדורת פריעדמאן< - כה חו"מ ז (קפט - רמ) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 552 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמ

If a transaction included items which are not subject to *Ona'ah*, we deduct the amount that was intended toward those items, and the rest is subject to the regular laws of *Ona'ah*.

רמ"א חו"מ סימן רכז סעיף לג
באופן שיש אונאה על פועל ומטלטלין יחד, צריכים לשער את החלק שהוא כנגד המטלטלין ולהחזיר

סעף ל"ג (יח) ים ועבדים אין
 בזה אונאה. אף על גב דהמתחלס
 הנ"ל צעדים כעניס הוא דלמי,
 מ"מ זה שהסמך נפשו כפועל שס עבד
 ענין, ע"ל סמ"ע [ס"קס]. וז"כ
 בתוספת ר"י לית' לוי *סי' ו' דף (כ"ו)
 *כ"י [לפניו כל' ר' יצ"ל] והבטל דברי
 מרומם הדשן ס"ח שכתב ג"כ, כן,
 ע"ש [קש"כ]:

לד (סב[מס]) שכרו לזרוע לו קרקע ואמר זרעתי
בבה זריעה הראוי בה ובאו עדים שזרע בה
פחות מהראוי לה הרי זה ספק אם יש לו

לה^(ט) השוכר את הכלים או את הבהמה יש להם אונאה שהשכירות מכירה בבת יומא היא ^כואם יש בה אונאה שתות או יותר בין שנתאנה שוכר בין שנתאנה משכיר הרי זה מחזיר אונאה ^{כה}ואפילו לאחר זמן מרובה*.

ש"ך כת"י
ניין פרומם
נדשן
בתשובה] סי
לכ"ג [קש"כ]

זשה"א שס

אֵלֶּה שִׁנּוּי
דַּסְתָּאוֹת 14

[illegible]

וסגר ותוקן
פ"ה הרמ"ג

השני ל"ד כו. לזרוע לו קרקע. עיין סמ"ע [סקס"ב]. ועיין בספר עמודי אור
הש"י ק"ז, באחד ששכר את חבירו לבנות לו בית בקבלנות, וקודם גמר
הבנין ראה הקבלן שנתאנה במקח ורצה לחזור. והאריך בוה, ומסיק נ"ש
אות ד' דנידון זה היינו ממש בעיא דרבא בב"מ ג"ז ע"ב. וספיקא הוא

סעיף ל"ה. לאחר זמן מרובה. נ"ב, עיין תשובת פני משה ח"א סי' ל':

שם ש"ך סק"ט. ע"ש. נ"ב, ומייתי ליה מש"ס ערוך פ"ק דקדושין [כ"ח ע"א] גבי גלגול שבעה, דגם עבד עברי מיקרי חרקה. ועיין מ"ש חוס' במגילה כ"ג ע"ב ד"ה שמי:

מי ששכר קבלן לבנות לו בית והיה בו אונאה, מצד בנין הבית היו ספיקא דדינא אם דינו כקרקע או לא ואין להוציא מהמוחזק. אמנם, על שפוי העצים קודם נחיתתן לתוך הבית יש לשער בהם דין אונאה.

נשימיות, כ"כ המגיד משנה פ"ג דמכירה [היי"ז] ע"ש. ונפטרש*
לחלקה, דנשימיות, כיון דאיה משתלמת אלא לנסוף, אין מדרכו להראותו
עד לעת משלומין, וכבר עבר זמן מרובה, מו לא חילקו: סעיף ל"ו (פס)
פון הקבלן יש לו אונאה. כבר נחבתי הטעם [לעיל סק"ט] דאין שם

עבד עליו, ונדדיה קטרם אימת
שיראה: (פס) פון וכל אחד משניהן
בין קבלן בין בעל בגד חוזר
דנשימיות. נראה דר"ל כל אחד משניהן
שנמאנה חוזר לעולם ואפילו בעל הנגד
שנצדו הנגד, ולא אמרינן דאיה יכול
לחזור אלא כדי שיראה לנני אדם דאין
לוקם שנמאנה, דנשימיות שאני וכנ"ל
[סק"ט], אלא הנמאנה דאיה אינו יכול
לחזור צו מיד שנמאנה הממאנה שלא
לחזור צו דאין לוקם ומוכר הנ"ל [סעיף
ד' בהג"ה], ונמיימני [המובא בצינונים
אות ג'] ונעור [סעיף מ"ז] סיים נהדיא
צוה, חוזר לעולם כמוכר: סעיף ל"ו
(פס) פון הרי הם בלשונות. כיון
דכל אחד מהן הוא שותף בצולו, נמא
דנמא שחולקין שיקם ראובן דבר זה
לצדו וימאול לו שמעון חלקו שצו כדי
שיקם שמעון דבר זה לצדו, (הרי) [היי"ז]
ללקח כל אחד חלק מצדו עבד החלק
שימן נגדו דדבר השני, וק"ל: (פס)

לא מצאנו
בפרישה
שלפנינו
דאיה פרישה
סעיף ט"ז

ש"ך בדין:
עין במשנה
מהרש"ם
[ח"ב חלק
היי"ז] ס"ז
שליה [קשי"ך]

לו ^{היי"ז}הקבלן יש לו אונאה כיצד כגון שקבל
עליו לארוג בגד זה בעשרה זוזים או לחפור
חלוק זה בשני זוזים *הרי ^{היי"ז}זה יש לו אונאה
^{היי"ז}יוכל אחד משניהם בין קבלן בין בעל הבגד
צ"חוזר לעולם¹⁵.

לז ^{היי"ז}האחים והשותפים שחלקו המטלטלים
^{היי"ז}הרי הם כלקוחות פחות משתות נקנה מקח
ואין מחזיר כלום יתר על שתות בטל מקח
שתות קנה ומחזיר אונאה ^{היי"ז}ואם חלקו קרקעות
אפילו שמו שוה מנה בדינר או שוה דינר
במנה קיים ^{היי"ז}ואם אומרים דוקא עד פלגא ^{היי"ז}ואם
הטעו זה את זה ^{היי"ז}במדה או במשקל או במנין
אפילו כל שהו חוזרים ואם עשו שליח שחלק
ביניהם וטעה בכל שהו בטלה החלוקה.

לח ^{היי"ז}אם התנו ביניהם שיחלקו בשום
הדיינים וטעו בשתות בטלה החלוקה ^{היי"ז}שהדיינים
ששמו ופחתו שתות או הותירו שתות מכרן
בטל.

לט ^{היי"ז}ראובן ושמעון אחים חלקו על תנאי שמי שיפול לו בית פלוני שיפתח לו פתח למבוי ולא שמו אל
לכם ^{היי"ז}שיכולים בני המבוי לעכב עליו ונפל אותו הבית לראובן אם רוצה ראובן לבטל החלוקה ^{היי"ז}הרשות
בידו*.

ש"ך בדין:
עין במשנה
מהרש"ם
[ח"ב חלק
היי"ז] ס"ז
רש"י וקשי"ך

צינונים ומקורות (ז) שם ברמב"ם פ"ג ממכירה דין י"ח. (ח) ר"ח והל"ה המובאים לעיל אות מ"א והעור סעיף ג"א. (ט) לשון רמב"ם שם פ"ג ממכירה הי"ב. (יג) טור סעיף ג"ב נ"ב נ"ב
משנת ה"ה כלל ז"ח ס"ה.
(14) תיבה זו ליתא ממדורות באה"ג ואילך. (15) בדפוסים ראשונים ובמהדורות הסמ"ע והש"ך נדפסה כאן הגהת הרמ"א הנמצאת לעיל בסעיף ל"ג, וראה
ד"מ ובי" סעיף מ"ז שכתבו דין זה אחרי הדין המבואר כאן בסעיף ל"ג, וראה ערך לחם. ממדורות הבאה"ג ואילך נדפסה ההגיה בסעיף ל"ג.

ערך לחם

האדם אין בו אונאה, ובחלק שכירות הבהמה, פחות משתות מחילה שתות
מחזיר אונאה יתר על שתות ביטול מקח. [בני סעיף מ"ז בשם תרומת הדשן סי'
ש"ח].

ביאור הגר"א

סעיף ל"ו נג. הקבלן כו'. דליכא למימר צו דהו כעבד. ועיין מוס' שם
מ"א א' ד"ה והא כו': סעיף ל"ט נר. ראובן כו'. דהו כמו שטעו
נמדה כו', וחלקה נטעות היתה: נה. שיכולים בני כו'. כמ"ש נפ"א
דצ"צ [י"א ג']:

ה. טור שם, ושם נמימא דרנא, וכ"כ הרמב"ם שם ריש
סעיף ל"ח ו. שם [בסוף] ונרמז"ם שם [פ"ג ממכירה הי"ב] ונמימא דרנא שם. סעיף ל"ט ו. טור סעיף ג"ב נ"ב נ"ב נ"ב
הר"ש כלל ז"ח ס"ה.

פתחי תשובה

ואין להוציא מיד המחזק. אך נראה דיש לשום בזה שפית העצים
וחיקונן בפני עצמה, דבזה ודאי יש אונאה, ומלאכת הבנין בחיבורו
לקרקע בפני עצמה, וכההיא דשוכר פועל עם סוט לעיל סעיף ל"ג
בהג"ה, ע"ש. [ומ"ש שם [אות ב'], וביותר יש לדון דרנא בזה לטעמיה
בחולין ט"ז (ע"ב) [פ"א] כו', ליתא, דהר"א שם גריס שם [ב"מ פ"ד סי' כ"א]
רבא בר רב חנן, וכן איתא במנחות ס"ט ע"א]: סעיף ל"ז כו. הרי הם
כלקוחות. עיין מה שכתבתי לעיל סימן קצ"ב סעיף ב' סק"א:

צננים שחלקו וצא לכן א"ח שלישי דחלקתן צטילה מהאי טעמא וע"ש. סמ"ע
[סק"ט]:

חידושי בעיקר

סעיף ל"ו. הקבלן, ג"כ, והרמב"ם והרמב"ם [ב"מ ג' ע"ב]. ורובא דהי"ד שחזר ונשנה פ"ג ממכירה הי"ב] חולקים דאין עליו אונאה:

כסף הקדשים

כסף הקדשים

שם. אבל יותר מפלגא. אחד כחז' נושא צמתנה לאחד מצניו כל מטלטלין, וזית שלו ששורה כמה אלפים וקנהו בכמה אלפים, כחז' לננו בלשון מכירה בסך אלף ועוד ששלם מזה שטר חז' זכר לבנו וכדומה [עין אבן העזר סימן ק"ח סעיף ג'], לפי מ"ש הש"ך ז"ל סוף סימן ס"ו [סיק ק"ב, ק"ב] לא שייך בזה אונאה, והאור"ח ז"ל [וחומים שם סקס"ה] כתב שטובה דשייך אונאה ביותר מפלגא, ומ"מ הו' ספק, והש"ך בסיומן רכ"ז [סק"ז] הביא דהו' ספק, עי"ז אי אפשר להכריע בזה, אך בזה הדעת נטוה שאין בזה ז' אונאה רק ידע וכתב כן רק כדי להראות אחי פנים מדוע יעשה ככה להעביר נחלה לגמרי לבנו אחד בן אהבה, נגד בן אשמו הגרושה, ובקרקע הקפידה יותר גדולה בהעברת נחלה כדוע במ"ש גבי שטר חז' זכר. גם כיון שהיה דר' זו עד מותו יכיר שהוא העברת נחלה [גם אולי מאד שאלו היה כותב בשו"ו היה לרין יו"ר יקר כפי פקודת הקיר"ה, ולפי חשבונם נחשבר חז' היוקר], גם אולי בזה שלא להשיע. ועל כל פנים אי אפשר שיזכיר בזה שנחלה המוכר, שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו לכל בצי שער עירו שדע ומכר בפחות, אך על כל זה ולע"ע. שז' נחשבר שהמכירה הייתה כדי שיחזיקו בנו ויטפל עמו בחלו כל ימי חייו, אינו אונאה כלל, ועל כל פנים ליכא פלגא, גם הו"ל ממע מוכר ממת דוחקו וידע, כיון שהוא יותר מכדי שהדעת טועה, והרי זה כמחשבתו יוכרת מתוך מעשיו לכל בני עולם:

אלפי ישראל

ש"ך ס"ק י"ו. והוא דובן מאה כו'. רנ"ל דליתא שם דלס ז'ן קרקע במתן ושיהי' מאה אינו יכול לחזור דאין אונאה לקרקע:

סעיף ל'

חידושי הפלגא

בשליח שמכר דעת רב הא' [בטור סעיף מ"ט] דלס אינה הלוקח מכר צעל לבאורה תמיה דמהיכא חיימי. ואם נטוה דעמו לדעת הרמ"ה דבעה"צ שנחלה דג"כ אין לו אונאה דהואיל ואינה אין לו אונאה, גם סברה זו תמיה, דמקשה בפרק הזהב דף נ"א [ע"א] מאי הדין בעה"כ, וא"כ מקשה הא דס"ל לרבי יהודה [ג' ע"ב] דלפר מורה ומרגליות דאין להם אונאה ממ"מ אם הקונה בעה"כ אין לו אונאה ו"ל ואם חגר אין לו אונאה, בדוחק. אמנם בלא זה אין לומר דהו' טעמו של רב הא' ז"ל, דהא הביאו הב"י בסיומן קפ"ב [סעיף ט'] דס"ל דוקא באונאת שחוק, וחו' בודאי אין לו שום סמך מדברי הרמ"ה, וגם תמה שם הב"י על הטור. ולענין נראה דטעמא של רב הא' הוא דבאמת י"ל טעמא כפשוטה, דלכאורה היה אפשר לפשוט ספיחא דהר"ה ש"ל [ב"מ פ"ד סי' כ'] בפחות משמות אי אית ביה איסורא שכתב שנסתפק בזה, דאי אמרינן דמקח שנעשה באיסור אין המקח כלום וכמ"ס הסמ"ע לחלק בסיומן ר"ח [סק"ג] דדוקא במקום שמחזיר המעות שנעשו באיסור מהני, א"כ בפחות משמות דאינו מחזיר אונאה מפני מה המקח קיים, ואי המקח קיים י"ל משום הכי בשליח המקח צעל משום דאין שליח לדבר עבירה וכמ"ס חוס' ברש"י ד"ה דאמרן [דכח] שאמר לשראל קדש לי גרושה הקידושין בטיילין. ולפ"ז א"ש סברת רב הא', דס"ל דפחות משמות לית ביה איסורא אבל בפחות הו' מקח שנעשה באיסור להכי ס"ל דהמקח צעל, ולהכי הטור [סימן קפ"ב סעיף ט'] וסימן רכ"ז סעיף מ"ט] העמיד שיטתו לפי סברתו דאפילו בפחות משמות איכא איסורא. ובהו' י"ל הסוגיא דב"מ דף נ"א ע"ב על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה ודחקו רש"י ותוס' שם [רש"י ד"ה שאין, תוס' ד"ה על מנת] לפרש, ולפמ"ש י"ל דבאמת ק"ל בתנאי שאין המעשה יכול להיות ע"י שליח כגון חליה וציהא המעשה קיים והנאי צעל, וע"כ אם אמר ע"מ שאין בו אונאה והוא הטעם אותו באמת א"כ אין המקח יכול להתקיים ע"י שליח דאין שליח לדבר עבירה א"כ התנאי צעל והרי יש בו אונאה. ויש ליישב בזה מה שמקשה חוס' [שם] ע"ש ודוק:

סעיף ל"ב

נחלת צבי

אפילו שבר טרקלין גדול בדינר בשנה כו'. אעמיק בנאן משו"מ שלי מה שהשכחתי לרב אחד צענין זה, ח"ל, אשר שאל מעלת כבוד חורמו למעשה אי איכא אונאה וציעול מקח בשכירות נתיים, ועלה בדעת מעלת כבוד חורמו דהוא ספיחא דדינא מממת דבסימן ז"ה סעיף א' בהג"ה הביא הרמ"א ז"ל ב' דעות אי תלוש ולבסוף חידו' בקרקע דינו בקרקע או לא לענין שבויה ולענין שומרים, ואם כן ה"ה לענין אונאה. ידידי באמת דעת הרמ"א נראה עיקר בדעת ה"ש חולקין שם שהביא באחרונה דיינו בקרקע, וכן סתם הרמ"א ז"ל בסיומן ש"א סעיף א' בהג"ה, ומה"ט בסיומן רכ"ז סעיף ל"ב שכתב בשו"ע כש כו' אפילו שבר טרקלין כו', שתק להמחבר ולא הגיה ד"ש אומרים דאין דינו בקרקע, וכ"כ בתשובת פני יהושע ח"ב סי' ק"ו שדעת הרמ"א כן הוא ע"ש, ובפרט דהש"ך כתב בסיומן ז"ה שם [סק"ח] דגבי בית לכו"ע דינו בקרקע וכן הסכים בחומים [אורים סקי"א], ע"ש. ועוד האריך מעלת כבוד חורמו דגבי שכירות קרקע גופיה י"ל דיש בו אונאה, מהא דב"מ נ"ו ע"ב צבי ר' יצחק שכירות יש לו אונאה וכו'. במחילת כבודו לא ראה דברי

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - כה חו"מ ז (קפט - רמ) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 371 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמ

Nachlas Tzvi explores whether unattached items that were then attached to the ground are to be considered real estate in regard to Ona'ah. He also presents a novel approach to differentiate between sales of real estate and rentals in the event of a discrepancy that is more than half.

יתר עיון: נחלת צבי על סימן רכז סעיף ל"ב
בענין תלוש ולבסוף חברו בגדרי אונאה, ואם יש חילוק בין שכירות קרקע למכירת קרקע באונאה יותר מפלגא.

הראש והנמוקי יוסף שם [ראש פ"ד ס' כ"א ונמוקי יוסף ל"ב ע"א מדפי הרי"ף] שכתבו דהיינו בשכירות מטלטלין, וכן מפרש הרמב"ם פ"ג מהלכות מכירה דין י"ד ודין י"ז ומ"ש הרב המגיד שם, וזה הדין שנוכר בשו"ע סימן רכ"ז סעיף ל"ה השובר את הכלים או את הבהמה כו', מקורו מהגמרא הנ"ל דמפרשי לה בשכירות מטלטלין דוקא ולא כמו שעלה ע"ד מעלתו. ואשר הציא מעלתו דברי המרדכי בפרק הזהב ס' ש"ה שכתב ח"ל, ראובן שטען על שמעון השכירי לך בית בחצי זקוק לשנה ואנימתי כי שנה השכירות זקוק שלם לשנה ולא הייתי יודע, דין זה פסוק מצעיא דר' וירא שכירות יש לו אונאה כו', אלמא יש אונאה בשכירות, עכ"ל. והבין מעלת כבודו דטעם המרדכי בזה הוא משום דס"ל תלוש ולבסוף חבירו לאו בקרקע דמי, ומכאן זה הקשה שבדברי המרדכי אלו קומרים למ"ש בפרק הדיינים [שבועות ס' תשפ"ג המובא ברמ"א סימן צ"ה וש"א הגי'ל] לענין בית השאול ונשרף דפטור. הנה לא כיון יפה בפירוש דברי המרדכי הנזכר, דהא במרדכי שם [בפרק הזהב] אח"י איתא, וכתב רבינו ברוך ז"ל, ואני אומר דהתם מיירי בשכירות מטלטלי ולא מקרקעי כו'. ואם כדברי מעלת כבודו דטעם הפוסק דיש אונאה הוא משום דמיקרי תלוש, מה השיב רבינו ברוך בזה, דהא גם הפוסק הזה יודע דהתם מיירי בשכירות מטלטלי, רק דסובר דבית דינו כמטלטלי. וגם זאת אי אפשר לומר, דהפוסק שהציא המרדכי סבירא ליה דצעא דר' וירא הוא גם בשכירות קרקע. דודאי זה אינו, דהא כל עיקר האיבעיא הוא אי שכירות דינו כמכר או לא ופשיט דיינו כמכר, ואין אפשר לומר דיהיה עדיף ממכר דגם בקרקע יהיה אונאה בשכירות, אלא ודאי זה פשוט דצעא דר' וירא הנ"ל הוא בשכירות מטלטלין כדברי הרמב"ם והראש והנמוקי יוסף הנ"ל. אמנם נלע"ד פירוש דברי המרדכי הוא כן, דודאי גם הפוסק שהציא המרדכי כאן ס"ל דבית דינו בקרקע, וכמו שפסק בפרק הדיינים לענין שומרים, רק לפי שכתב הראש"ש בפרק הזהב [ס' כ"א] בשם ר"ת וכו' הטור בסימן רכ"ז [סעיף מ"א] דהא דאין אונאה לקרקעות דוקא עד פלגא, אבל פלגא יש בו אונאה, והגם דכתוב [ב"ק י"ד ע"ב ד"ה דבר] משמע דדוקא יתר מפלגא אית ביה אונאה, כבר כתב הסמ"ע שם סק"ג דלאו דוקא קאמרי [וכן הסכים בספר שער המלך פ"ג מהלכות מכירה הבאחיו בפתיח תשובה סעיף כ"ט [סק"ד]], וא"כ הכא שהיה המעשה שהשכיר בית בחצי זקוק לשנה וטען כי שנה זקוק שלם, הרי אונאה בפלגא, ואילו היה מכר היה בטל אפילו בקרקעות, רק כיון דהיה שכירות ויש ספק אולי אין דיו כמכר, על זה השיב שדין זה פסוק מצעיא דר' וירא כו', עד אלמא יש אונאה בשכירות, והיינו בשכירות מטלטלין בשמות, וממילא דה"ה בקרקע בפלגא. ומה שהשיב ע"ז רבינו ברוך, ואני אומר דהתם בשכירות מטלטלי כו', נ"ל דהכי פירוש, לפי דכתוב ב"מ שם נ"ו ע"ב דה"ה והאי ציומיה מכירה היא, כמזכר, תימא דכפ"ק דמסכת ע"ז [ט"ו ע"א] מוכח דשכירות לא קני כו', וי"ל דהכא גבי אונאה כתיב מיותר לרבות שכירות, עכ"ל. ולפי"ז

גבי קרקע דלא כתיב ממכר מיותר, אפשר לומר דאוקמי אסברא דבשכירות לית ביה אונאה משום דבשכירות לא קפיד אינש אס נאמנה ומתל, וזהו הכונה בדברי רבינו ברוך הנ"ל שהשיב דהתם בשכירות מטלטלי, ר"ל דכתיב ביה ממכר מיותר לרבות שכירות, ולא בקרקע דלא כתיב ביה ממכר מיותר, אמרינן דאפילו ביותר מפלגא לית ביה אונאה בשכירות, רק במכר דוקא יש אונאה בפלגא ולא בשכירות. ומה דאיתא עוד שם במרדכי ח"ל, ואין משיבין את הארי לאחר מותו, ושמה י"ל הא דמציא בשם שרקע נקיים בכסף בשטר ובחוקה כן שכירות, [*] ומקמינן לה דוקא בשכירות קרקע, זה לענין חזרה דוקא, אם השכיר לו בית ומשנמן לו כסף או שכתב לו עליית בימי מושכרת לך ומכר לו את השטר, או שהחזיק בזה השוכר, אין אחד מהם יכול לחזור בו, עכ"ל. יש לפרש כוונתו, משום דלכאורה יש להשיב על רבינו ברוך דס"ל דדוקא גבי מטלטלי שיהי שירות למכר אבל גבי קרקע שכירות אינו כמכר, והרי מציא [בב"מ דף כ"ט ע"ב] בשם שרקע כו' כן שכירות כו' וקאמר שם בגמרא שכירות מאי עבידיה אמר רב חסדא שכירות קרקע, אלמא דגם גבי קרקע שיהי שירות למכר. לזה קאמר המרדכי ואין משיבין את הארי, ר"ל לרבינו ברוך, משום ד"ל הא דמציא כו' זה לענין חזרה דוקא שאין אחד מהם יכול לחזור בו, בזה שיהי שירות למכר גם גבי קרקע, אבל לענין אונאה אין דיו כמכר גבי קרקע, אלא דאפילו ביותר מפלגא לית ביה אונאה, כן נ"ל פירוש דברי המרדכי בזה. ועפ"י אפשר ג"כ לישב דברי הרמ"א ז"ל בחו"מ סימן רכ"ז סעיף ל"ב, דכתב המחבר בשם כו' אפילו שכן טרקלין גדול בדייר כו', ולכאורה תמוה מדוע לא הגיה הרמ"א ז"ל דלפי ה"ס אומרים שהציא לעיל סעיף כ"ט דוקא עד פלגא ובדאיתא בטור, וכמ"ש בלחמ"ה הסמ"ע [סק"ה] בזה. ולפי הג"ל י"ל דהרמ"א סמך עצמו ע"ד המרדכי בשם רבינו ברוך הנ"ל שכתב דדוקא בשכירות מטלטלי, וביאירו דר"ל דוקא במטלטלי אמרינן שכירות דינו כמכר משום דכתיב ממכר מיותר, אבל לא בקרקעי דלא כתיב ממכר מיותר, אמרינן דדוקא במכר יש אונאה בפלגא אבל בשכירות אין דיו כמכר ואין אונאה לעולם, משו"ה לא הגיה הרמ"א כאן כלום גבי שכירות, כן אפשר לישב דברי הרמ"א בזה, וז"ע לדעת. אולם בפחות מפלגא פשוט לנייא דלית אונאה בשכירות בחים, ודלא כמו שעלה על דעת מעלתו דהוא ספיקא דדינא, עכ"ל שם. ויש לענין בזה:

סעיף ל"ד

אלפ"י ישראל

סמ"ע ס"ב ס"ב. וכתב דהוה בכלל אם אויבר כו'. ז"ל הרמב"ן, זה הפירוש אין לו רגלים, וכי מפני שהוא קרקע לא ישלים תנאו, ואם לא זרע זה כראוי הפסקיה, ואם קיבל עליו לשלם כדמנן אם אויבר ולא אעביד אשלם במיטבא, ומה מקום לאונאה, ע"כ:

סימן רכז

דאמר רבי אחא ממיר בדבר הנטעם [ב"מ ס' ע"א], ופירש"י בדבר הנטעם, שאדם טועם קודם שלקחו ויכול להבחין שנתערב בו, ע"כ. אך הא דכתב המחבר כאן בסעיף י"א הוא לשון הרמב"ם [פ"יח ממכירה ה"ה] ובסעיף י"ד הוא לשון הטור [סעיף י"ב] [ועיין בבאר הגולה [אות ט' וק"י] ובכ"ח דחק להמציא מקור לדברי הטור מהש"ס הא דמתלק בין מקום שטובנים לטעום אי לא יע"ש, ומשמע דהרמב"ם לא ס"ל לחלק בזה, וז"ע על המחבר מה שהציא שני הלשונות זאח"ו. ועיין לקמן בסמ"ע סימן רל"ב ס"ק י' שכתב בשם הרב המגיד [פט"ו ממכירה ה"ג] כגון שיכולין לנסות ולטעמו כו', ושמשע ג"כ דאפילו במקום שלא נהגו לטעמו הדין כן דר"ק:

סעיף י"ח

חבמת שלמה

וכן יכול למכור בזול יותר מחשער. נ"ב, הנה נשאלתי בחדא שדר

סעיף י'

בספ הקדשים

אין מערביין. אודות אונאה, אם בוצינא חריפא אין מדקדקין על עירוב קלם פסולת בדבש או חלב, וכשהיא בוצינא דרמי על אפיה מדקדקים על מערבות ביותר. יש להבחין כפי מה שהיה בשעת המכר ומקומו ובמזמן שפסקו ביניהם, אם על ידי זה היה בסגנון בוצינא חריפא שם אין התערבות אונאה, ואין בכל המקחים אלא מקומן ושעתן, והכל כפי דרך הסוחרים היעז:

סעיף י"א

אלפ"י ישראל

ואם טעמו ניכר מותר לערב בכל מקום. ולקמן בסעיף י"ד כתב דנמקום שאין נוהגין לטעמו אסור לערב. ושיי הסעיפים הם ממקור אחד מהא

Part II: Onaah Overview

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY OVERVIEW VIDEO

THE FINE LINE BETWEEN ONA'AH & MEKACH TA'OS:

As we explained in Part 1 of this series, *ona'ah* is not an absolute form of theft. This is because no one is taking somebody else's property illicitly. In cases of *ona'ah*, both parties agreed to the sale and agreed to the price, as opposed to a case of *mekach ta'os*, wherein the buyer did not receive the goods he paid for. To illustrate, if someone sells a car that he claims is in good working condition, and, after the sale, the buyer discovers that the engine is shot or the transmission is on its last legs, the entire sale is null and void because the car the buyer received is not what he intended to purchase. This is a case of *mekach ta'os* that falls under the broad category of theft. *ona'ah*, however, is a good sale in which neither side is stealing from the other; however, the Torah protects the rights of the party that was taken advantage of, and gives him a right to undo the sale if he follows certain steps. While *ona'ah* is not theft, the Torah forbids either side to take advantage of the other by either overcharging or underpaying, and offers protection to the side that is taken advantage of.

As we said, because *ona'ah* is not theft, there are certain limitations regarding how it can be enforced. For example, there is a time limit for how long a claim can be made, whereas in a case of *mekach ta'os* there is no statute of limitations. Since *mekach ta'os* has no limitations, a vendor can't simply protect himself from such claims by hanging a sign in his store that declares "All Sales Are Final." If a sale would be *mekach ta'os* – meaning the buyer does not receive what he paid for – the sale is nullified as if it never occurred; therefore, the seller cannot have a policy of not giving refunds for such instances. Regarding *ona'ah*, however, there are numerous limitations, and there are cases where the seller could exempt himself from liability.

It is important to remember that although there are many times that one would be able to exempt himself from liability for *ona'ah*, the Rishonim still say that one who takes advantage of his friend transgresses a Torah prohibition even in such cases.

GRAY AREAS:

There are quite a few gray areas," where the laws of *ona'ah* and *mekach ta'os* intersect and it is unclear exactly how to categorize the situation. In such cases, a *dayan* may have to make a judgment call in his ruling.

To give one example: As we will see later in our discussion, there is a halacha that the rules of enforcing *ona'ah* do not apply in sales of *karka* (land). If a piece of real estate is sold at an inflated or undervalued price, the disadvantaged party is not protected

by the halachos of *ona'ah* and cannot make a claim in *bais din*.

That said, we can discuss a story where an older couple sells a home they lived in for decades because they want to move near their children or into an assisted living facility. They find a buyer who wants to develop the property and agree on a price that they believe is fair for the house itself. Unbeknownst to them, however, the entire neighborhood is about to be rezoned to allow for higher density housing, which will drive up the price considerably. The developer is well-aware of this and knows that in just a few weeks, this home will be worth double what he is offering the couple.

What would the halacha be in such a case?

Is this a question of *ona'ah* because the only complaint against the buyer is that he is underpaying? If that were true, since this is a case of *karka* the sellers would have no recourse to file a claim against him in *bais din*.

However, it could also be argued that this is a case of *mekach ta'os*. The rationale behind that argument would be that the property the couple believes they are selling is not the same property they actually are selling, as its entire essence will be changed once the zoning laws are amended. Thus, the couple do not really know what they are selling, which would classify the sale as a *mekach ta'os*. If this argument is correct, the sellers have no limitations in demanding a nullification of the sale.

This is just one example of a story where the line between *ona'ah* and *mekach ta'os* is blurred and unclear. Another example would be if someone sells a car that is in decent shape, but he dresses up its appearance by giving it a paint job and exterior work to make it look more attractive. If the buyer feels he was overcharged, can he claim that this is not the same car he paid for and, therefore, the entire deal is a *mekach ta'os*, or do we say that it is clearly the same car and the only claim the buyer has is that he was overcharged, meaning he could only pursue a claim of *ona'ah*?

All these variables are factors in a *dayan's* decision-making process.

REAL ESTATE SALES:

As we mentioned above, the halacha is that the laws of *ona'ah* cannot be enforced on sales of *karka*. This is learned from a *Gezeiras Hakasuv*, so we cannot really discuss the reason behind this halacha; however, what we can definitely state is that the reason there can be a difference between movable objects and *karka* regarding *ona'ah* is only because *ona'ah* is not absolute theft. The Torah does not allow theft under



any circumstances. When it comes to *gezel*, there can be no differentiation between movable objects and land. (Although there is a well-known rule of *karka eino nigzeles* (land cannot be stolen), this only means that land cannot technically be picked up and stolen. It does not mean that theft would not be enforced on land in cases where it can be stolen.) Regarding *ona'ah*, on the other hand, since it is not absolute theft, there can be such a differentiation and it can be explained that the Torah only protects a person from being taken advantage of in sales of movable objects but not in the real estate market, where deals are more complex and the dynamic of the marketplace is completely different.

The Gemara further says that *ona'ah* applies to renting, just like it applies to buying. If someone would rent an object at an inflated price, he could make a claim of *ona'ah*. Most Rishonim say that renting real estate at an inflated price is considered taking advantage of the renter and would be prohibited. But could one make a claim in *bais din* of *ona'ah*? The answer is that he cannot. Because *ona'ah* cannot be enforced on *karka*, it also cannot be enforced on the renting of real estate.

SERVICE PROVIDERS:

This leads us to discuss whether *ona'ah* applies when one is paying for a service. A service is obviously not a movable object, but is it *karka*? What category would it fall under?

The Gemara says a rule of *avadim dumya l'karka* (slaves are similar to land). This dictum does not only apply to actual slaves, but to any hired workers who are paid by the hour or day. A person is not a movable object; therefore, he is compared to *karka*. For this reason, if a worker charges an inflated salary for work, the employer cannot make a claim of *ona'ah* against him.

The Rambam posits a novel idea and rules that this is only true of an employee who is paid by the hour or day. However, a service provider who is paid to do a job and makes his own hours and schedule would be different because he is not "owned" by the employer and has no resemblance to a slave. As such, he is not comparable to *karka*, which means that *ona'ah* could be enforced if the employer was overcharged.

The Ramban disagrees and says that a service provider has the same halachos as any other worker. Accordingly, if a plumber or electrician would quote a very inflated price for a job, and the homeowner agrees to pay it, there is no way to make a claim of *ona'ah* against him in *bais din*.

Practically speaking, if the service provider has not been paid yet, the homeowner would have the upper hand and could claim that he will not pay the inflated amount based on the ruling of the Rambam. If the payment has already been made, the service provider now has the upper hand and could refuse to give a refund based on the ruling of the Ramban.

WHEN KARKA AND METALTILIN (MOVEABLE OBJECTS) COLLIDE:

Often, business deals have components of both *karka* and

movable objects, which creates more gray areas in halacha.

Rav Akiva Eiger and the Pischei Teshuva discuss instances where one hires a builder to build a house, agreeing to pay for labor and for the materials. While *ona'ah* would certainly apply if the price of the materials was inflated, whether or not it would apply for the labor would be dependent on the *machlokes* between the Ramban and Rambam.

Very often, the situation is not so cut and dry, as one price will be agreed upon for the entire deal. Since the quoted price is for one entire package, it is difficult to assess whether the one who hired the builder is being overcharged for the materials or for the labor. It can also potentially be viewed as one price for all from the builder, and unless it is *ona'ah* on the whole package, it may not be a problem.


To add another layer to the conversation, the status of every house could be subjected to halachic scrutiny. A house is made up of movable material, which is then attached to the ground. In many areas of halacha this is known as *talush u'bisof chibru* (unattached items that ultimately become attached to the ground), which becomes part of a property and is subsequently considered *karka*. This leads to various questions, such as whether a mobile home, which is not fully attached to the ground, has the same status as a standard home with an underground foundation. This is a lengthy, fascinating discussion that is beyond the scope of this series but displays how many variables can come into play in these types of situations.

IS A HOUSE ALWAYS THE SAME HOUSE?

The *Tur* discusses yet another relevant case that shows the myriad variables that can arise in sales.

He quotes the Teshuvos HaRosh who speaks about a story where an individual buys a house, and then discovers that it is in need of quite a bit of work. Doors are torn off the hinges, windows are broken, and the paint is peeling. The buyer claims he signed to buy a house in move-in condition, and that is not what he received. Does he have the right to claim *mekach ta'os* and nullify the entire sale?

The Rosh leans towards ruling that *mekach ta'os* would only be applicable if there are major problems with the house. For example, if there is structural damage that would require a complete overhaul to fix, the buyer can claim that this is not the house he agreed to buy, and the entire sale can be annulled. However, if all that is required are some fixes that are not so intrinsic to the home, such as broken doors and windows, the buyer cannot claim that this is a different house than the one he bought. While the seller would be required to fix the damage, as the deal was that the buyer would receive a home in move-in condition, it cannot be claimed that the entire sale was a *mekach ta'os* and is null and void.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:
www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or sign up to receive them via whatsapp:  732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - › Obligation to Adhere to Civil Law
 - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
 - › What Constitutes a Minhag
 - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2

- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - › Backing Out
 - › Where Backing Out Causes a Loss
 - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - › Understanding Asmachta
 - › Agreements and Kinyan Devarim
 - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - › Structuring
 - › Legal Entities and Trusts
 - › Management
 - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - › Ani Hamehapech
 - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - › Mechusar Amana
 - › Mi Shepara
 - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 2

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser
 - › As a Business and Individual

Elul 5781 - Maintaining a Kosher Work Environment

- Yichud in the Workplace - 2
- Interaction With the Opposite Gender - 2

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Websites and E-Commerce on Shabbos and Yom Tov

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Ribbis 101/The Basics - 4
- Insurance Issues - 1
- Brokerage - 2
- Lashon Hara in Business - 2
- Legal Holidays and Chukos HaGoyim - 1

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Collections - 2
- Bankruptcy - 1

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION *To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.*

VISION *Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.*

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR

Congregation Bais Yehuda
R' Dovid Semel

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassir

CHICAGO

Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS

Cogregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD

Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash of Lutzk
Rabbi Yaakov Pascal

Bernath And Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Kehal Zichron Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Daniel Dombroff

LAWRENCE

Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH

Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Cogregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PHILADELPHIA

Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS

Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Mr. Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WEST HEMPSTEAD

Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns
Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

 732.232.1412  888.485.VAAD(8223) #302  yorucha@baishavaad.org  baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

 888.485.VAAD(8223) #303

 yorucha@baishavaad.org

 baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!



Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.



Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura



Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business



Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.



Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.